

TKO ŠIRI MRŽNJU?

Široki Brijeg, 14. siječnja 2020. (Ivana Karačić) – Facebook se u zadnje vrijeme ponovno proslavio blokiranjem sadržaja koji razotkriva zločine i bit totalitarnoga jugokomunističkoga režima. Ovaj put riječ je o blokiranju portala pobjeni.info koji održava Vicepostulatura postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača«, na čelu s vicepostulatorom fra Miljenkom Stojićem. Kada se adresu portala pokuša napisati u neku poruku na Facebooku, odmah stiže upozorenje da se to ne može napraviti jer ta stranica nije u skladu s njihovim standardima zajednice, od-

nosno u skladu s neširenjem mržnje na društvenim mrežama. Koliko saznajemo, pokušalo se sve to odblokirati, ali od Facebooka još ni traga ni glasa.

Podsjetimo, jugokomunisti su u Drugome svjetskome ratu i poraću ubili 66 hercegovačkih franjevaca. Do pada jugokomunizma još je 91 franjevac okusio tamnicu na duže ili kraće vrijeme. Trojica su ubijena u tamnici, velik broj njih ostao je trajno narušena tjelesnoga zdravlja. Ostali su, kao i čitav puk, bili proganjani na razne druge načine. Jugokomunisti su, osim što su ubili profesore, za-

palili i zgradu glasovite Franjevačke klasične gimnazije na Širokom Brijegu, rastjerali i pogubili određen broj njezinih đaka te joj zabranili daljnji rad. Zabranili su također rad Franjevačke bogoslovije u Mostaru.

Govor o tome za Facebook je očito govor mržnje. No, kada Ivo Josipović govori da su fratri na Širokom Brijegu, unatoč nepobitnim suprotnim činjenicama, bili legitiman vojni cilj, onda je to valjda govor ljubavi. Isto je i kada Nenad Stazić za genocid na Bleiburgu rekne da su jugokomunisti to traljavo napravili jer su neki preživjeli. Pridružuje mu se sličnim riječima ovih dana i Krešimir Beljak za jugoslavenski državni terorizam ili ubojstva u inozemstvu. Oni za sve to nisu blokirani. A i za njih i za Facebook trebalo bi, da ne spominjemo druge činjenice, vrijediti ono što naloži Europski parlament u rezoluciji o važnosti europskoga sjećanja za budućnost Europe od 19. rujna 2019. kada jasno izjednači komunizam, nacionalsocijalizam i fašizam. ✍

ČITLUK: ZAVRŠEN II. MANDAT POVJERENSTVA KOJE VODI BRIGU O GROBIŠTIMA IZ DRUGOGA SVJETSKOGA RATA I PORAČA

Čitluk, 17. siječnja 2020. (citluk.ba) – Povjerenstvo za obilježavanje i uređivanje grobišta iz Drugoga svjetskoga rata i poraća na području općine Čitluk zaključilo je rad u svom II. mandatu. U dvorani za sastanke Općine Čitluk jučer je, 16. siječnja, održana posljednja sjednica u ovom sazivu Povjerenstva. Sjednici su nazočili članovi Povjerenstva te načelnik općine Čitluk Marin Radišić i Mate Miletić, savjetnik načelnika općine Čitluk. Izvješće o radu Povjerenstva, koje je u sadašnjem sastavu ustrojeno početkom srpnja 2016., predstavio je Slaven Markota, pročelnik Povjerenstva.

Markota je u svom izlaganju naglasio da je Povjerenstvo nastavilo, kao i njegov prijašnji saziv, s održavanjem redovitih sjednica te djelatnostima na terenu vezanima za obilježavanje i evidentiranje poznatih i nepoznatih grobova iz razdoblja Drugoga svjetskoga rata i poraća smještenih po raznim dijelovima Brotnja. Povjerenstvo

je nastavilo i s ekshumacijama pa su u razdoblju rada II. saziva ekshumirani posmrtni ostatci triju osoba. Nakon analize DNK i utvrđivanja identiteta, posmrtni ostatci jedne osobe predani su rodbini uz prigodan ispraćaj iz mrtvačnice u groblju Podadvor.

U svom izlaganju Markota je članove Povjerenstva upoznao i sa svojim sudjelovanjem na sastancima Odjela za Drugi svjetski i Domovinski rat HNS-a, kao i na sastancima Udruge Mir International koja skrbi o Groblju mira na Bilima gdje se održava obilježavanje Europskoga dana sjećanja na žrtve komunizma, nacionalsocijalizma i fašizma, u čijoj organizaciji čitlučko povjerenstvo aktivno sudjeluje.

Na prijedlog Povjerenstva pokrenut je postupak izrade monografija za žrtve minulih ratova na području Brotnja, što je također spomenuto u izvješću o radu i o čemu su članovi Povjerenstva razgovarali na jučerašnjoj sjednici

ističući kako su odbor za izradu monografije i uredničko vijeće nakon imenovanja počeli s konkretnim radom.

Načelnik općine Čitluk Marin Radišić podupro je aktivnosti Povjerenstva i pozdravio djelatnosti vezane za izradu monografije te je najavio da će uskoro započeti postupak imenovanja novoga Povjerenstva.

Poznat po nesebičnu zalaganju za otkrivanje sudbine nastradalih hrvatskih vojnika u Drugom svjetskom ratu i poraću bio je Rade Raća Stojić, dugogodišnji član Povjerenstva, koji je preminuo za vrijeme sadašnjega mandata. Njegove kolege prisjetile su se njegova nesebičnoga doprinosa povjerenstvima u dvama mandatima tijekom

kojih je aktivno sudjelovao u svim djelatnostima Povjerenstva, a i sam je samostalno prije utemeljenja Povjerenstva radio na prikupljanju informacija kroz razgovore sa svjedocima, obilježavanju i fotografiranju mjesta na kojima se nalaze posmrtni ostatci žrtava.

U znak zahvalnosti za ogroman doprinos i zalaganje članovi Povjerenstva nakon sjednice posjetili su Radin grob u Dragičini, gdje su zapalili svijeću i pomolili se za pokojnoga hrvatskoga revolucionara, domoljuba, uznika i branitelja s kojim su imali čast i zadovoljstvo surađivati. Molitvu je predvodio fra Miljenko Stojić, član Povjerenstva. ✍

PREUREĐEN PORTAL VICEPOSTULATURE

Široki Brijeg, 22. siječnja 2020. (Ivana Karačić) – Vicepostulatura postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača« još u svome nastajanju, 15. kolovoza 2007., pustila je u rad portal pobijeni.info. Od tada do danas glavni mu je i odgovorni urednik fra Miljenko Stojić. Po reagiranjima mnogobrojnih čitatelja portal je ispunio svoju svrhu izvješćivanja o radu Vicepostulature i o povijesnim okolnostima u kojima se dogodilo ubojstvo 66 hercegovačkih franjevaca.

Ali vrijeme ide pa je trebalo pristupiti temeljitu tehničkomu preuređenju portala. Sadržaj je ostao

isti. Tako je sada postalo puno lakše i oku ugodnije prelistavati mnogobrojne stranice o tim naoko davnim

dogadajima. Ujedno je portal postao i sigurniji na razne internetske napade. ✍

ODRŽAN MIMOHOD SJEĆANJA NA UBIJENE HERCEGOVAČKE FRANJEVCE I PUK

Široki Brijeg, 3. veljače 2020. (sirokibrijeg.ba) – Mimohodom vjernika Crnih Lokava (od kojih su neki i pretrčali dionicu od 16,5 km) i Mokroga od njihovih mjesnih spomenika stradalima do ratnoga skloništa na Širokom Brijegu u nedjelju 2. veljače započeo je prvi događaj na »X. danima pobijenih hercegovačkih franjevaca«, koji se održavaju u povodu 75. obljetnice jugokomunističkoga ubojstva 66 hercegovačkih franjevaca. Sve je započelo prije pet godina iz Crnih Lokava na prijedlog mjesne udruge za poticanje ruralnog razvoja. Sljedećih godina njima su se pridružili i mještani Mokroga, kao i još nekih naselja. Vjernici ovih dvaju sela na ovaj se način hodom

i zajedničkom molitvom simbolično prisjećaju svih nevinih žrtava u olovnim vremenima Drugoga svjetskoga rata i poraća u ovim krajevima.

»Svi oni koji su u nedjelju došli od spomenika svojih pobijenih do franjevačkog ratnog skloništa, gdje su jugokomunisti ubili i zapalili 12 franjevaca, pokazali su da točno znaju koji je njihov identitet. To zacijelo nije tzv. kultura koja se ovih dana prodaje u Rijeci, nego je to neraskidiva veza naroda i njegove Katoličke Crkve«, kazao je fra Miljenko Stojić, vicepostulator postupka

mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subraće«. »Povezujući simbolično svojim hodom svoje pale iz obitelji i svoje pale franjevce, posvjedočili su ujedno i odlučnost u svoju opstojnost na ovim prostorima. Jer, tko zaboravi svoje mrtve, zaboravio je i svoje žive«, dodao je još fra Miljenko.

U 17.00 fra Miljenko Stojić je, u društvu pristiglih hodočasnika, predvodio molitvu kod ratnog skloništa za pokoj duša ubijenih franjevaca i vjernih članova puka Božjega. Nakon toga je u 18.00 slijedila sv. misa u samostanskoj crkvi Uznesenja BDM. ✍

DA SE NE ZABORAVI: »DIDE, POBIŠE NAM FRATRE«!

Široki Brijeg, 3. veljače 2020. (vrisak.info) – U širokobriješkome kinu Borak u nedjelju 2. veljače odigrana je premijera predstave pod nazivom »Dide, pobiše nam fratre«. Predstavu su izveli Franjevački svjetovni red i Frama Široki Brijeg. Prošle godine, 2019., drama je bila nagrađena 1. nagradom za uzrast odraslih na Natječaju vicepostulature postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subraće«.

Radnja predstave rađena je po tekstu profesorice Mirele Lovrić. Smještena je u 1945. godinu kada je na

Širokom Brijegu i okolici počinjen zločin nad fratrima i katoličkim pukom.

Dvoranom su odjekivali jecaji i plač, a naboj se mogao osjetiti u zraku. Glumačka družina vratila je nazočne u dane kada se među narodom čulo i pričalo: »Dide, pobiše nam fratre«.

Predstava je izazvala veliko zanimanje među Širokobriježanima, a dokaz tomu je prepuna kinodvorana. Organizatori su najavili da će sljedećih dana ponoviti odigravanje predstave zbog velikog zanimanja javnosti. ✍

PRVI DOKTORAT O POBIJENIM HERCEGOVAČKIM FRANJEVCIMA

Zagreb, 4. veljače 2020. (Ivana Karačić) – Na Fakultetu hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu Hrvoje Mandić je najvišom ocjenom, *summa cum laude*, obranio doktorsku disertaciju s područja historiografije o temi »Hercegovačka franjevačka provincija u Drugom svjetskom ratu i poraću«. Mentor disertacije je dr. sc. Mario Jareb, znanstveni savjetnik. U povjerenstvu za obranu doktorskoga rada bili su prof. dr. sc. Josip Jurčević, predsjednik povjerenstva, te članovi doc. dr. sc. Vlatka Vukelić i dr. sc. Zlatko Hasanbegović, znanstveni suradnik.

Ovaj izvrstan rad proučava djelovanje hercegovačkih franjevaca tijekom Drugoga svjetskoga rata i poraća, odnosno njihovu sudbinu u tim teškim vremenima. To je iznimno važan i nedovoljno istražen segment suvremene povijesti hrvatskih krajeva na području današnje BiH. Od-

mićući se od isključive problematike crkvene povijesti, Mandić analizira činjenice i stvara zaključke o povijesnim događajima u širem kontekstu objašnjavajući nedovoljno ili loše predstavljen historiografski narativ. U historiografiji, do ove disertacije, nije bilo cjelovite sinteze o Hercegovačkoj franjevačkoj provinciji u Drugome svjetskome ratu i poraću iako je, posebice, u BiH kvalitetno postavljen istraživački temelj koji je

iskoristiv za proučavanje povijesti Hercegovačke franjevačke provincije u razdoblju 1941. – 1945. Razjasnio je odnos KPJ prema Hercegovačkoj franjevačkoj provinciji u Drugome svjetskome ratu i poraću, s posebnim osvrtom na ubojstvo 66 franjevaca koje su počinili jugokomunisti. Dokazao je da je djelatnost hercegovačkih franjevaca bila spašavanje ratnih žrtava, dušobrižništvo i humano preživljavanje u ratnim vremenima, a ne njihovo sudjelovanje u aktivnoj državnoj politici ili bilo kakvim ratnim sukobima. Najznačajnije su dokazane tvrdnje kako likvidirani hercegovački franjevci u veljači 1945. nisu bili kolateralne žrtve ratnih operacija, nego su likvidirani prema unaprijed osmišljenu planu te kako su pojedini hercegovački franjevci ubijeni iz mržnje prema vjeri i iz propagandno-političkih razloga.

Disertacija je podijeljena u XVIII

poglavlja. U uvodnome dijelu objašnjava se ustroj i djelovanje Hercegovačke franjevačke provincije do početka Drugoga svjetskoga rata. Nakon toga autor donosi dosadašnja istraživanja povijesti Hercegovačke franjevačke provincije za razdoblje 1941. – 1945. U trećem poglavlju autor objašnjava kako se u historiografiji Hrvatske i BiH opisivala uloga i značaj hercegovačkih franjevaca u tom razdoblju. Nakon ovih poglavlja slijedi govor o položaju Hercegovačke franjevačke provincije u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj. Kao nezaobilazno ime u tom razdoblju nametnuo se fra Radoslav Glavaš. Tu je i djelovanje fra Justina Medića, o čemu se govori u VI. poglavlju. U inozemstvu je, u Vatikanu, djelovao fra Dominik Mandić kojemu je posvećeno VII. poglavlje. Sljedeće, VIII. poglavlje, zacijelo ima zanimljiv naslov: »Her-

cegovački franjevci i spašavanje žrtava ustaških progona u Hercegovini 1941. – 1943.« Nakon toga pratimo odnos franjevaca prema imenovanju don Petra Čule mostarskim biskupom. U X. poglavlju, »Hercegovačka franjevačka provincija 1942.«, autor već polako uvodi u stradanja Provincije. »Odnos hercegovačkih franjevaca prema totalitarizmima u Drugom svjetskom ratu«, naslov je XI. poglavlja, a »Politička i vojna situacija u NDH 1944.«, obuhvaća XII. poglavlje. Sada dolazimo do veljače 1945. ili borbi za Široki Brijeg, o čemu se opširno govori u XIII. poglavlju, dok se u sljedećem poglavlju govori o borbama za Mostar. »Ubojstva hercegovačkih franjevaca na Bleiburgu i Križnom putu«, naslov je XV. poglavlja. Autor se sada ponovno vraća fra Radoslavu Glavašu i razlaže o njegovoj osudi i strijelja-

nju. U XVII. poglavlju govori, pak, o ubojstvu fra Valentina Zovke i fra Andrije Topića na Kočerinu. Slijede još zaključna razmatranja koja obuhvaćaju XVIII. poglavlje.

Hrvoje Mandić rođen je 1987. u Mostaru. Osnovnu školu i Gimnaziju fra Dominika Mandića završio je u Širokom Brijegu. Preddiplomski studij povijesti i pedagogije upisao je 2006. na Sveučilištu u Mostaru i tu je 2009. stekao diplomu prvostupnika povijesti i pedagogije. Diplomski studij povijesti upisao je 2009. na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu, gdje je stekao naziv magistra povijesti 2011. Na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu, 2014. upisao je poslijediplomski doktorski studij povijesti. Zaposlen je u Središnjem uredu za arhivsku građu Sveučilišta u Zagrebu. Objavio je više stručnih radova i sudjelovao na više simpozija. ✍

PRVA VEČER MOLITVENOGA PROGRAMA X. DANA POBIJENIH HERCEGOVAČKIH FRANJEVACA

Široki Brijeg, 4. veljače 2020. (Ivana Karačić) – U samostanskoj crkvi na Širokom Brijegu započeo je molitveni program X. dana pobijenih hercegovačkih franjevaca koji traju 1. – 7. veljače. Na početku je bila molitva krunice u 17.30, nakon toga uslijedila je u 18.00 sv. misa zadušnica za sve pobijene hercegovačke franjevce i mnoštvo članova puka Božjega. Sv. misu predslavio je don Marko Tomić, postulator bl. Drinskih mučenica.

Misna čitanja i molitvu vjernika predvodili su ministranti, a misno slavlje pjevanjem su animirali članovi zbora sv. Nikole Tavelića iz Dobrkovića.

Don Marko je u svojoj propovijedi istaknuo sljedeće: »Što nam ovo kaže, ovdje okupljenima, u prigodi spomena događanja prije 75. godina? Svima je jasno što se događalo, vi to znate bolje od mene. Ja bih se samo osvrnuo na osobu koja ima poseb-

nu ulogu u postupku ukazivanja na mučeništvo, kao svjedočanstvo vjere, na fra Lea te na njegovih 65-oricu subraće. Naravno, ovdje nema skupnog, zajedničkog obrađivanja, nego samo pojedinačno i dosljedno treba pokazati, ukazati i dokazati formalno mučeništvo te materijalno mučeništvo u događajima koji su se zbivali

u određenom povijesnom trenutku i okolnostima. Nema nikakva navijanja, nego samo činjenica koje nedvojbeno potvrđuju da je netko mučen, zlostavljan i ubijen (čak ne mora biti ni ubijen) radi mržnje prema njegovoj volji i želji slijediti, svjedočiti i do kraja ustrajati u vjernosti Kristu i svomu vjerovanju. U tom svjedoče-

nju nisu preprjeka ni volja, ni zlovolja, ni užas mučenja, ni zvjerstvo postupanja, ni način smrti prouzročeni rukom neprijatelja ili mučitelja. Za mučenika oni nisu neprijatelji, oni su, na žalost, sluge Zloga, a mučenik ne pristaje da Zli ima pravo! Zato život ne predaje smrti, nego krv prolijeva kao izraz oživotvorenja vlastitog svjedočenja o veličini Ljubavi za koju život daje. Njegovo svjedočenje u tom je trenutku oprost mučitelju jer mu je omogućio ostvariti veliku želju svjedočenja. Je li bilo ili nije takve

želje? E, postulator tu lomi koplja! Kad je to poprilično jasno i dokazivo, u smislu da se upućuje na događaje i dokaze koji su nedvojbeni, sada treba pojasniti činjenicu da se to stvarno i dogodilo svakom pojedinom mučeniku – dakle formalno se to dogodilo fra Leu, odnosno bilo kojem subratu iz svijetle kolone koja stupa tragom mučenika!«

Na kraju sv. mise dodijeljene su nagrade na ovogodišnjem nagradnom natječaju na temu pobijeni hercegovački franjevci, za dječji uzrast.

Prva nagrada pripala je OŠ fra Didaka Buntića iz Čitluka za videouradak »Gdje je, smrti, žalac tvoj?«. Drugu nagradu osvojila je OŠ Franiče Dall'era iz Vira za likovni rad učenica povijesne sekcije pod naslovom »Mi živimo«. Treća nagrada pripala je Milanu Kevilju, učeniku OŠ Ivana Mažuranića iz Posušja, također za likovni rad s naslovom »Moj Bog – sve moje«.

Misno slavlje putem radiovalova i interneta prenosila je Radiopostaja Široki Brijeg. ✍

DRUGA VEČER MOLITVENOGA PROGRAMA X. DANA POBIJENIH HERCEGOVAČKIH FRANJEVACA

Široki Brijeg, 5. veljače 2020. (Ivana Karačić) – Molitveni program drugoga dana obilježavanja X. dana pobijenih hercegovačkih franjevaca na Širokom Brijegu započeo je molitvom sv. krunice i razmatranjem u 17.30 nakon čega je u 18.00 uslijedila sv. misa zadušnica koju je predslavio i na njoj propovijedao don Ilija Jakovljević, vicepostulator postupka mučeništva bl. Miroslava Bulešića. Sumisili su vicepostulator fra Miljenko Stojić i fratri širokobriješkog samostana.

Don Ilija je u propovijedi istaknuo: »Mučeništvo nije junaštvo ili dokazivanje svoje ljudske moći, a još manje smatranje ovozemaljskog života bezvrijednim. Naši mučenici, naši fratri, nisu težili junaštvu, nego su nastojali, po uzoru na sv. Franju, svoj život suobličiti Vrhovnom Svećeniku Isusu Kristu i to do kraja, na križu. Mi ponekad više govorimo o junaštvu naših mučenika nego o njihovoj duhovnoj veličini. Oni su postali mučenici ne zbog svog junaštva, nego radi vjere i vjernosti Katoličkoj Crkvi i svom hrvatskom narodu. Izvor i počelo njihova mučeništva treba gledati u njihovoj vjeri. Jer da nisu imali vjere, kad su došle nevolje, progonstva, mogli su otići, napustiti svoje zvanje i ovaj kraj. Međutim, oni nisu mogli svoju redovničku odjeću zamijeniti nekom drugom odrom, nisu mogli evanđelje zamijeniti nekom ideologijom. Na naše fratre možemo primijeniti riječi bl. Miroslava Bulešića, mučenika istoga sustava: "Ako me ubiju, ubit će me za vjeru i za Boga!" Ovo nisu bile riječi očajja, već riječi duboke vjere koja je Božji dar. U mučeništvu naših fratara gledamo proslavu Isusa Krista. Oni su odlučili ići za njim do svoje Golgote, u svom mučeništvu opraštajući svojim ubojicama.« Rekao je i sljedeće. »Naša ljudska memorija ponekad je prepuna onog ljudskog, izvanjskog, što se dogodilo. Moramo zapisati ono što se dogodilo, to je naša obveza prema svim žrtvama i napaćenom našem

narodu. Znam da se morate boriti za povijesnu istinu, jer i danas postoje pojedinci i sustavi kojima ne samo da nije stalo do istine o stradanju hrvatskog naroda, već svjesno i sustavno nastavljaju iskrivljivati povijesne činjenice. Naša je zadaća da govorimo, da pišemo samo istinu. Na nama je da skinemo stigmę ljage s naše subraće koju na njih staviše oni koji su ih pobili.

Neka nam fra Leo i subraća (širokobriješki mučenici) budu nadahnuće da i mi danas dostojno živimo svoju vjeru i ostanemo vjerni svetoj, katoličkoj i apostolskoj Crkvi.«

Misna čitanja i molitvu vjernika predvodili su članovi Frame Široki Brijeg. Oni su također predvodili pjevanje na sv. misi zadušnici.

I večeras su dodijeljene nagrade IX. nagradnog natječaja na temu pobijeni hercegovački franjevci za uzrast mladeži. Prva nagrada pripala je Jani Bulum, učenici Opće gimnazije u Čapljini, za likovni rad »Ne ću pogaziti vjeru«. Druga nagrada pripala je Zlati Veroniki Bošnjak, učenici Franjevačke klasične gimnazije u Visokom, za literarni rad pod naslovom »Moj brat živi«. Treću nagradu osvojio je Pero Pehar, učenik Srednje škole dr. fra Slavko Barbarić u Čitluku, za literarni rad »Hercegovačkih 66 vitezova«.

U povodu obljetnice ubojstva 66 hercegovačkih franjevaca i mnoštva vjernih članova puka Božjeg, jutros u 10.00 sati pred križem na Trgu širokobrijeških žrtava vijence su položili i zapalili svijeće izaslanstva Grada Širokog Brijega, Zapadnohercegovačke županije, Odjela za Drugi svjetski i Domovinski rat HNS-a u BiH, zajedno s ministarstvom branitelja Zapadnohercegovačke županije i Hrvatskog dokumentacijskog centra Domovinskog rata iz Mostara. Vicepostulator fra Miljenko Stojić predvodio je molitvu za pobijene. ✍

TREĆA VEČER MOLITVENOGA PROGRAMA X. DANA POBIJENIH HERCEGOVAČKIH FRANJEVACA

Široki Brijeg, 6. veljače 2020. (Ivana Karačić) – U samostanskoj crkvi Uznesenja BDM na Širokom Brijegu nastavljen je molitveni program X. dana pobijenih hercegovačkih franjevaca u prigodi 75. obljetnice njihova ubojstva. Molitva krunice uobičajeno je započela u 17.30, a zatim je u 18.00 uslijedila sv. misa zadušnica koju je predslavio don Filip Kucelin, postulator postupka mučeništva »Don Eugen Šutrin i drugovi«, uz sumisništvo vicepostulatora fra Miljenka Stojića i fratara iz širokobriješkog samostana. Prostrana samostanska crkva bila je ispunjena vjernicima kao i prethodnih dana.

Misna čitanja navijestili su članovi Franjevačkog svjetovnog reda Široki Brijeg. Na sv. misi je pjevao zbor Sv. Ivana Krstitelja iz područne crkve u Knešpolju pod ravnanjem Marka Salavarde.

Don Filip je u propovijedi istaknuo sljedeće: »Crkva i samostan na Širokom Brijegu bili su i ostali središte duhovnoga života ne samo širokobriješkoga kraja. Na ovo sveto brdo uspinjao se i sakupljao narod – a sakuplja se i danas – i u radosti i u žalosti: da Boga slavi, da za djecu Bogu zahvaljuje, da ih njemu prikazuje i krštava, da grijehe ispovijeda, da euharistiju slavi, da svjedoči stvaranju novih obitelji, da duše svojih pokojnika Bogu preporuči. Ovo sveto brdo i ova crkva ispunjena je radostima i žalostima naroda koji je znao da samo s Bogom može ovdje opstati i da samo s Bogom može graditi bolju budućnost. A onda se toga 7. veljače 1945. netko usudio bombu baciti na Božje prebivalište. Ne jednu, nego mnogo njih. Netko se usudio čizmom kročiti na ovo sveto tlo gdje su moji – tvoji – predci Boga slavili, radovali se i tugovali. Netko se usudio dirati, i ne samo dirati, nego i uništavati ono što je nama sveto. Tada je 30-ak fratara bilo u samostanu na Širokom Brijegu, 66 ih je poubijano tih mučnih dana, 66 od Boga pozvanih ljudi, 66 od Boga posvećenih ljudi, 66 narodu poslanih, 66 života. Svjedoče nam ovi brojevi o tome kako su naše obitelji bile brojne, kako je

bilo mnoštvo pozvanih, ali i odazvanih, kako je narodu bila potrebna duhovna snaga, kako je narod dobro znao kamo treba poći da se duhovno napuni, da sve one patnje i teškoće vremena podnese, a Bog da blagoslovi. Možemo se kao ljudi pitati: zašto je to njih zapalo, zašto su baš oni postali žrtve barbarskog krvavog pira na ovom svetom mjestu? Zato što su bili snažne vjere i jer su bili s Bogom. Duboko sam uvjeren u to. Uvjeren sam da su druga mjesta, druge države i drugi narodi bili pošteđeni ovakvih kušnji jednostavno zato jer ne bi bili u stanju podnijeti sličnu kušnju. Naša pobijena braća jesu – bili su u stanju i podnijeli su mučeništvo. Poškropili su svojom krvlju ovu zemlju kako bi zalili naše sjeme vjere, kako bi nas zagarovali pred Božjim licem, kako bi i nama, koji smo ovdje i 75 godina nakon njihova ubojstva, bili "grad na gori".«

Pri završetku sv. mise zadušnice dodijeljene su i nagrade za najbolje radove pristigle na Nagradni natječaj na temu pobijeni hercegovački franjevci, za uzrast odraslih. Prvu nagradu dobio je Pero Petrušić iz Čalića za literarni rad »Mučenici«. Drugu nagradu osvojila je Magdalena Papić iz Livna za likovni rad »Pravi temelji«. Treća nagrada pripala je Ani Soldo iz Širokog Brijega za literarni rad pod nazivom »Početak«. ✍

OBILJEŽENA 75. OBLJETNICA JUGOKOMUNISTIČKOGA UBOJSTVA 66 HERCEGOVAČKIH FRANJEVACA

Široki Brijeg, 7. veljače 2020. (Ivana Karačić) – U povodu 75. obljetnice jugokomunističkog ubojstva 66 hercegovačkih franjevaca, u samostanskoj crkvi na Širokom Brijegu 1. – 7. veljače održali su se X. dani pobijenih hercegovačkih franjevaca. Kroz molitvena tri dana dodijeljene su i nagrade te prigodne plakete nagrađenima na IX.

nagradnom natječaju na temu pobijeni hercegovački franjevci. Zastupljeni su bili uzrasti djeca, mladež i odrasli.

Na dan obljetnice ubojstva franjevaca na Širokom Brijegu molitveni program započeo je u 16.00 sati molitvom kraj ratnoga skloništa gdje su članovi Frame Široki Brijeg zapalili 12 svijeća u znak sjećanja na 12 fra-

tara koji su ubijeni i spaljeni u ovom skloništu. Nakon prigodne molitve, koju je predvodio gvardijan fra Ivan Marić, procesija se uputila prema grobu u samostanskoj crkvi gdje je molitvu predvodio provincijal, a trećari čitali imena pobijenih franjevaca.

Svečanu sv. misu zadušnicu predslavio je dr. fra Miljenko Šteko, provincijal hercegovačkih franjevaca, uz sumisništvo generalnoga vikara hercegovačkih biskupija don Željka Majića, vicepostulatora fra Miljenka Stojića i 50-ak drugih hercegovačkih franjevaca. Pjevanje na sv. misi predvodio je veliki župni zbor pod ravnanjem s. Mire Majić. Misno čitanje pročitao je fra Rade Dragičević, posljednji živući hercegovački franjevac koji je pohađao glasovitu Franjevačku klasičnu gimnaziju na Širokom Brijegu. Molitvu vjernika čitali su gvardijani pojedinih samostana.

Provincijal je u propovijedi istakao sljedeće: »Okupili smo se večeras oko svetoga oltara i euharistijskoga Krista da pred oltar donesemo svoju sažalnicu za pobijenu redovničku braću i naš stradali puk, a da pritom Kristu preporučimo njihove duše. Nižu se u našim mislima potresna sjećanja na pobijene, ali postrance i na one koji ih pogubiše. Bogu prinosimo i teretnu žrtvu šutnje koja je kroz prošla desetljeća silom okovala istinu o nemilom događaju, a ovu Provinciju smrtno ranjavala brojnim kazamatima. Dugo smo živjeli u tamnoj noći, gledali u zube strahu i ideološkom mraku. Jedino svjetlo nam bijaše Krist, kojem smo prinosili svoje žalosti i svoje nade. Zar nije dostatno pogubne navade da se o svemu smije govoriti, osim o komunističkim zločinima, a još manje ih istraživati i krivce privesti pravdi?! Zaprepašćuje i dandanas količina šutnje onih koji vladaju arhivima i činjenicama o ovim stravičnim zbivanjima, a još više onih koji iz prve ruke ili po sigurnoj predaji znaju što se dogodilo i gdje su stratišta naših pobijenih. Očito ih ne zastrašuju sudovi ove zemlje, ali mi znamo da to nije jedini sud. Naša su braća ovdje posmicana bez svjedoka. Kad to kažem, želim naglasiti ovo: Nitko od njih nije preživio da bi nam mogao opisati kako je to točno tada bilo i kako su se ubijena braća ponijela u posljednjim trenucima svojega života. Ne krijem da bih to volio znati, jer sam uvjeren da je zacijelo bilo dirljivih svjedočanstva za Krista.

I dok razmišljam kako su mogli izgledati njihovi zadnji pogledi, njihove vezane i sklopljene ruke, pada mi na um ova činjenica: Imamo brojne svjedoke iz drugih zlosilja, pokolja i progona. I s lijeve i s desne strane. I ta su svjedočenja i te kako potresna. (...) Ovdašnji Brozovi krvavi zločini oskudijevaju svjedocima. S našeg ratnog skloništa, tu pod crkvom u samostanskom vrtu, mi nemamo ni glasa, ni traga, ni fotografije. S obala hladne Nereve, gdje su mučili, umorili i u rijeku pobacali tijela našega provincijala, mostarskoga gvardijana i još petorice braće, također nema svjedoka. Nema fotografije. Nema izravnih svjedoka ni s jednoga mučilišta naše braće. Preživjeli su samo počinitelji zločinâ, a njih je partijska stega tako stravično natjerala na doživotnu šutnju da se oni ni nakon 75 godina ne usuđuju progovoriti o tome javno. Ovom prigodom pozivam sve eventualno još žive očevidce tih događaja, svakako i partizanske, ili njihove potomke koji nešto posredno znaju, da se probude i zamisle nad vječnošću koja ih čeka. Neka ne nose u grob ono što bi im – ako to otkriju i za to se pokaju – moglo spasiti dušu, a nama pomoći da dođemo do pune istine o tim gorkim događajima i da nađemo barem zemne ostatke onih koje još uvijek tražimo.«

Na kraju sv. mise zadušnice nazočnima je nekoliko riječi uputio i prenio izraze molitve i blizine mjesnoga biskupa generalni vikar hercegovačkih biskupija don Željko Majić: »Molimo danas svi, u ovoj sv. misi i ovih dana, sjećajući se tolikih stradanja, mučenja, mučkih ubijanja, za duše naših pobijenih da nađu vječni mir u Oca nebeskoga te da njihova krv bude sjeme novoga života u našoj Hercegovini, u našem hrvatskom narodu, ali i sjeme novih duhovnih zvanja, kako redovničkih tako i svećeničkih.«

Fra Miljenko Stojić, vicepostulator postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subraće«, zahvalio je svima koji su na bilo koji način pomogli tijekom ovih dana i tijekom čitave godine. Kratko je predstavio rad Vicepostulature kroz proteklu godinu te istaknuo sljedeće: »Kao što smo lani natuknuli, u jami Golubinka u selu Mratovu pronašli smo još trojicu naše braće: fra Radoslava Vukšića, fra Fabijana Paponju i jednoga čije se ime na papiriću nije moglo odgonetnuti. Ako Bog da, slijedi otkopavanje njihovih posmrtnih ostataka. Pripreme su u tijeku. Nastavili smo i s obnovom i zaštitom ratnog skloništa. Želimo ga dovesti u ono stanje kakvo je bilo kada su pobijena naša braća i kada se taj dio zemljišta marljivo obrađivao te u stanje da hodočasnici tu budu posve sigurni.«

Gvardijan širokobriješkoga samostana fra Ivan Marić u svojem je obraćanju vjernomu puku istaknuo da se ne smijemo »zadovoljiti samo izgovaranjem imena fratara koja nisu smjela biti glasno i jasno artikulirana, jer je i tisuće drugih imena danas ostalo neizgovoreno. Godine progonstva, zlostavljanja, ubijanja kršćana, svećenika, redovnika, redovnica, vjernika na ovom podneblju uč-

nilo nas je predgrađem vječnog grada Jeruzalema, a mučenički predznak i predgrađem Rima. Zato želim da spomen na ubijene fratre i narod Božji, ostane trajno upisan u srca svih nas okupljenih, posebno našeg franjevačkog podmlatka novaka i postulanata, od kojih su neki prvi put ovdje na današnji dan. Svima nam je ovo podsjetnik na svetu baštinu koje se ne smijemo odreći, koja nas trajno obvezuje da svim snagama prionemo za istinu i dobro svih ljudi. Dio istine je i u crkvenoj kanonizaciji naše ubijene braće gdje ćemo, nadam se, što prije dočekati kada će na današnji dan u cijelom katoličkom svijetu biti slavljene sv. mise na čast širokobrijeških mučenika, fra Lea i

65 subraće, što je i izvor našeg duhovnog dobra.«

Kroz četiri dana molitveni je program preko interneta i radiovalova prenosila Radiopostaja Široki Brijeg. Katolički je tjednik u najnovijem broju posvetio čitave četiri stranice stradanju hercegovačkih franjevaca, a i mnogi su drugi mediji izvijestili o svemu, na čemu im je posebno zahvalio vicepostulator fra Miljenko Stojić.

Treba još spomenuti da je iz župe Veljaci došao autobus vjernika koje je predvodio župnik fra Stipan Klarić te autobus članova Udruge domovinske vojske 1941. – 1945 i Udruge Benedikt iz Splita, kao i članovi Udruge Hrvatski domobran iz Metkovića. ✍

ZAGREB: DANI SJEĆANJA NA POBIJENE FRANJEVCE I PUK ŠIROKOGA BRIJEGA

Zagreb-Dubrava 8. veljače 2020. (fra Ante Bekavac). – U organizaciji Franjevačkog samostana u zagrebačkoj Dubravi i Zavičajne zajednice Široki Brijeg (ZZŠB) u Zagrebu su 4. – 6. veljače održani »Dani sjećanja na pobijene franjevce i puk Širokog Brijega« u samostanskoj crkvi Bezgriješnog začeća BDM. Sastojali su se od trodnevne duhovne obnove i obljetnice ubojstva 66 hercegovačkih franjevaca i mnoštva puka Božjega. Duhovnu obnovu predvodio je i na sv. misama zadušnicama propovijedao fra Tomislav Puljić ističući značenje i važnost sjećanja na pobijene franjevce i puk u ratu i poraću te naglašavajući da nas vjera obvezuje da nikada ne zaboravimo one koji su nam svojim životima bili svjedoci za Krista. Nakon sv. mise zadušnice u dvorani svetog Ante bila su predavanja.

Prvu večer, 4. veljače, predavanje je imao dr. sc. fra Ante Bekavac, s Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, pod naslovom »Teologija mučeništva«. U svom predavanju fra Ante je podsjetio da je sama povijest kršćanske vjere obilježena mučeništvom, posebno u Pracrkvi (I. – III. st.), o čemu nam svjedoče mučenici poput sv. Ignacija Antiohijskog (II. st.) i mučeništvo sv. Polikarpa (155.). Teologija mučeništva govori da je mučenik onaj koji svjesno odabire smrt kao najuzvišeniji čin vjere, jer je to naučio od svoga učitelja Isusa Krista. Izvorno značenje riječi *martyrum* označava svjedočenje u vjeri i za vjeru. U svom predavanju, koje je bilo podijeljeno u tri dijela, fra Ante je obrazlagao teološko značenje mučeništva. Isus kao trajni uzor mučeništva pokazuje da onaj tko ispovijeda vjeru u Krista Raspetoga svoj smisao i identitet nalazi u Kristu koji je Put, Istina i Život, jer je on sam svojim životom, mukom, smrću i uskrsnućem pokazao da patnja, nasilje i smrt nemaju zadnju riječ nad ljudskim životom i dostojanstvom. Iz vjere u Boga koji pobjeđuje svaku moć smrti, zla, grijeha i nasilja uzročni-

ka ljudskih patnji, fra Ante je istaknuo da nam trpljenje nasilja, nepravde, poniženja ljudskog dostojanstva i slobode daje priliku da se i sami suobličujemo Isusu Kristu. Isus Krist je taj koji čovjeka izvodi iz začaranog kruga nasilja, spašavajući ga od prokletstva grijeha i zla. U tome vidimo da su i naša pobijena braća franjevci i mnogi nedužni ljudi i sve žrtve rata i nasilja posvjedočili za Krista, jer su po činu krštenja pritjelovljeni trpećem Kristu koji nas svojim križem i uskrsnućem izvodi u novi i vječan život. Kršćanski mučenici svjedoče da su ljubitelji života vječnoga u Bogu i s Bogom i da na zlo i nasilje ne odgovaraju istom mjerom, već oprostjenjem koje je Bog nama u Kristu darovao. Samo učeći od mučenika kako se odnositi prema zlu, nasilju i nepravdi možemo svjedočiti svoju vjeru u Uskrsloga kao posljednju istinu smisla života, istaknuo je fra Ante.

Drugu večer, 5. veljače, održan je okrugli stol na temu »Život na tromedi: Široki Brijeg – Zagreb – inozemstvo«. Na njemu su sudjelovali: prof. dr. sc. Ivo Galčić, dipl. ing. RGN, Ivan Soldo, predsjednik HUMH-a, Predrag Naletilić, izaslanik gradonačelnika Širokog Brijega i pomoćnik gradonačelnika za gospodarstvo, Anton Marušić, ravnatelj HEP-Elektra Zagreb, i David Sesar, asistent EFZG-a. Program je moderirao Frano Spajić, predsjednik ZZŠB-a. Sudionici su zaključili da je gospodarska situacija u Širokom Brijegu perspektivnija u odnosu na slične gradove u BIH te da je manji grad kao što je Široki Brijeg bolji za razvoj obitelji od većih gradova poput Zagreba. Ljudi tu još uvijek imaju vremena za obitelj, druženje, naravno i za posao. Temeljne vrijednosti vjeru, obitelj i domoljublje širokobriježani nose u sebi i žive ma gdje bili. Poduzetnički duh, predanost, volja, želja i pozitivan stav ključne su odlike hrabrih širokobrijeških poduzetnika koji su sve više izvozno usmjereni. Široki

Brijeg je svijetli primjer razvoja i uzdanica napretka Hrvata u BiH. Grad Široki Brijeg podupire i kroz razne projekte potiče razvoj poduzetništva i gospodarskih zona.

Treći dan, 6. veljače, predavanje je održao dr. sc. Hrvoje Mandić pod naslovom: »Veljača – 1945., stradanje franjevaca i puka Širokog Brijega«. On je dan prije obranio i doktorski rad na ovu temu na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu. U svom predavanju dr. Mandić govorio je o saznanjima koja je stekao ponajprije kroz doktorsko istraživanje te predstavio neke činjenice do sada nepoznate široj javnosti. Istaknuo je da su osim zračnih napada, franjevačka crkva i samostan gađani topničkim i tenkovskim hicima. Analizom korpurnih, divizijskih i brigadnih zapovijedi za napad dolazi se do zaključka kako je uporabom tenkova i topništva te definiranjem vatrenih ciljeva izravno zapovijedao Štab VIII. dalmatinskog korpusa. Iz navedenog možemo zaključiti da je samostan na Širokom Brijegu, koji je tih dana izravno pogođen preko 300 puta, ranije odabran kao vojni cilj. Kad se to sagleda u kontekstu dostupnih obavještajnih podataka koji kazuju da su težišne otporne točke bile Šuškov i Burića brijeg, onda se sam po sebi nameće zaključak da samostan i crkva nikako nisu mogli niti trebali biti vojni ciljevi, a pogotovo ne »legitimni vojni ciljevi«. Josip Broz Tito, zapovjednik Vrhovnog Štaba, naredio je ubojstva širokobrijeških franjevaca. Oni su ubijeni prema unaprijed osmišljenom planu vrha KPJ. Odluka je donijeta u Trebinju, u Uredu Ozne u jesen 1944. Ozna i njezina produžena ruka Knoj, uz postrojbe 3. prekomorske brigade, izvršile su pokolj širokobrijeških franjevaca u veljači 1945. Sveukupno je Ozna ubila 30 franjevaca iz širokobriješkog samostana. Istaknuo je da je Jugoslavenska historiografija i publicistika nakon 1945. konstruirala stvarnost na način da je širokobriješke franjeve označila monolitnom skupinom ustaških suradnika, što oni nisu bili. Činjenice, naime, ukazuju na to da širokobriješki franjevci nisu ubijeni zato što su navodno podržavali ustaški režim. Za komunistički su režim franjevci bili potencijalni neprijatelji, anglofilni, odnosno pristaše demokracije zapadnog tipa i usto odani Katoličkoj Crkvi koja je bila istinski ideološki neprijatelj novog režima. Potencijalni su neprijatelji bili i zato što se tije-

kom rata nisu kompromitirali ni na koji način. Suradivali su s protivnicima ustaškog režima, mnoge od njih spasili od pogibelji i štitili kroz čitavo vrijeme rata ostavši tako vjerni uputama Katoličke Crkve, podsjetio je Mandić. Osvrnuo se i na stradanje civila. Najčešće su planirana i praćena žestokom komunističkom promidžbom. Takva se praksa revolucionarne borbe sastojala od metode razdvajanja i likvidacije. Ta je metoda primjenjivana od rujna i listopada 1944., osobito u Dalmaciji i Hercegovini gdje je KPJ imala apsolutnu vlast. Široki Brijeg predstavlja plastičan primjer primjene tih metoda. Partizani su usavršili i mjesecima kasnije primijenili istu praksu na Bleiburgu i križnim putevima tako što su u proljeće i ljeto 1945. pobili desetke tisuća poraženih vojnika i civila, zaključio je Mandić.

U petak, 7. veljače, na samu 75. obljetnicu ubojstva franjevaca i puka, kao i pada Širokog Brijega, slavljenja je sv. misa u 18.00 sati koju je predslavio mons. Bože Radoš, biskup varaždinski, u sumisništvu 14 svećenika i tri đakona. Na početku sv. mise gvardijan fra Svetozar Kraljević pozdravio je nazočne i zahvalio biskupu Radošu što je prihvatio poziv na ovo spomen misno slavlje. Nazočio je i gradonačelnik grada Zagreba gosp. Milan Bandić sa suradnicima.

Biskup Radoš istaknuo je u svojoj propovijedi, pozivajući se na riječi zborne molitve, želju da nas Bog učini ljubiteljima mira i dobra te da u tom Duhu ljubimo i prihvaćamo sve ljude, pa i one koji čine nasilje. Samo tako moguće je zaustaviti spiralu zla i nasilja. Potom je protumačio evandeoski odlomak o mučeništvu sv. Ivana Krstitelja koji je svjedok za svjetlo Isusa Krista i koji je bio čovjek okrenut prema dobru i istini te kao takav dao vlastiti život za njih. On je bio čovjek snažne Božje riječi, a to su bili i franjevci, istaknuo je biskup Radoš, i zato ih se nastojalo ušutkati, tj. oduzeti im život. To čine svi tirani i nasilnici, kako nam pokazuje povijest, ušutkavaju Božje ljude kako ne bi govorili Božje riječi nego svoje. Jedina njihova snaga i obrana je snažna i moćna Božja riječ koja raskrinkava svako zlo i nasilje. Stoga je biskup Radoš potaknuo nazočne na molitvu da nam Bog podari Isusov pogled na patnju i stradanje, da se uvijek i svakodnevno učimo birati put dobra i ljubiti sve ljude, premda to nije uvijek lako. Ali baš zato molimo i tražimo Božju snagu i Božju riječ da nam u tome pomogne, zaključio je svoju propovijed biskup Radoš.

Na sv. misi zadušnici pjevao je zbor franjevačkih bogoslova, koji su i asistirali na liturgijskom slavlju u prepunoj samostanskoj Crkvi. Iz ovog susreta s trojedinim Bogom u činu sv. mise zahvalni smo za milost da je naša franjevačka memorija izvor i nadahnuće da mi svojim životom svjedočimo Krista rassetoga poput naše pobijene braće, znajući da samo On ima posljednju riječ nad ljudskim životom. A On i jest došao da spasi čovjeka od prokletstva grijeha i smrti. ✍

HUMAC: SV. MISA ZADUŠNICA ZA POBIJENE FRATRE I OSTALE NEVINE ŽRTVE LJUBUŠKOGA PUKA

Humac, 9. veljače 2020. (Ana Bubalo / ljportal.com) – Druge nedjelje u mjesecu veljači Ljubušaci su se u sjećanju vratili na vremena koja nas vode na tragične i krvave događaje mučeničke smrti naših pobijenih fratara i svih drugih nevinih žrtava koji su se zbili na ovim našim prostorima u protekla vremena. Zbog toga je u crkvi sv. Ante na Humcu slavljena sv. misa zadušnica za sve pobijene fratre i ostale nevine žrtve ljubuškoga kraja.

Misno slavlje u prepunoj crkvi započelo je procesijskim ophodom. Predvoditelj sv. mise bio je humački gvardijan fra Dario Dodig u sumišništvu sa župnikom fra Ljubom Kurtovićem, vicepostulatorom postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača« fra Miljenkom Stojićem te još 20-ak svećenika. Pred sv. misu zadušnicu naglašeno je da ove večeri na poseban način molimo za

sve žrtve Prvoga svjetskoga rata, zatim za one ubijene u Drugome svjetskome ratu i poraću, a posebno za sve pokojne svećenike i fratre koji po mjestu rođenja pripadaju humačkom samostanu ili su iz drugih područja u i oko Ljubuškog ubijeni.

U svojoj propovijedi fra Dario se uz pobijene sjetio i majki udovica na koje se odnose riječi: »Vi ste svjetlost svijeta«. Kada im nije bilo nimalo lako u životu, nisu pokleknule, nego su živjele za druge, za djecu, ne gledajući na sebe. »Draga moja braćo i sestre, sol daje okus. Kao što su stradali naši pokojni, i ove majke bile su nesebične i sebedarne u ljubavi prema drugome. To je potrebno i nama danas. Čovjek čovjeku mora biti brat, a ne da čovjek čovjeku bude vuk. U tome se moramo izgrađivati i to je poruka današnjega evanđelja. Ne slijedimo li ovu Isusovu logiku, nismo na pravom putu nego smo krenuli stranputicom. Iz nas mora zračiti svjetlost koju trebamo donositi jedni drugima. Naša je zadaća ispuniti krsno obećanje, čuvati upaljenom onu krsnu svijeću«, kazao je fra Dario. Zaključio je sljedećim riječima: »Bože, daj nam snage da dajemo ljepotu životu, kao što sol daje okus hrani. Bože, ti si svjetlo svijeta, rasvijetli svaku tamu u našem životu da budemo svjetlo tamo gdje je tama, kako je pjevao, klicao i molio sveti Franjo.«

Sv. misu je svojim pjevanjem animirao veliki župni zbor svetog Ante pod ravnanjem prof. Zdenka Vištice. Ministrirali su novaci, a evanđelje je navijestio fra Ljubo Kurtović. ✍

MEĐUGORJE: SJEĆANJE NA POBIJENE FRANJEVCE I PUK

Međugorje, 11. veljače 2020. (Ivana Karačić) – Fra Miljenko Stojić, vicepostulator postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača«, 10. veljače predvodio je sv. misu zadušnicu u župi Međugorje. Slavljena je za župljane spomenute župe i fratre koji su stradali u ratovima.

Fra Miljenko je u svojoj propovijedi istaknuo sljedeće: »Prisjetimo se kako danas obilježavamo spomendan biskupa i mučenika bl. Alojzija Stepinca te ubojstvo u zadnja tri rata 457 osoba iz župe Međugorje, kao i pet franjevaca rodom iz te župe i jednoga koji je tu službovao. Najgori je bio Drugi svjetski rat. Tada je u župi Međugorju ubijen svaki deseti njezin član, a tako je bilo i u čitavom ovom hercegovačkom kraju. Većina ubojstava dogodila se završetkom toga rata kada su jugokomunisti došli na vlast i počeli s provođenjem zlosilja. Slično se dogodilo i Hercegovačkoj franjevačkoj provinciji. Jugo-

komunisti su joj ubili 66 članova, ili jednu trećinu njezinih članova. Jedna se trećina zatekla izvan Provincije i nije se mogla vratiti, a jedna je trećina nastavila život pod jugokomunistima. Naravno da nije bila ni pažena ni mažena. Do ovog zadnjega, Domovinskoga rata, 91 hercegovački franjevac okusio je tamnicu na duže ili kraće vrijeme, neki su tamo jednostavno ubijeni, drugi izišli teško oštećena zdravlja. (...) Kada su počeli ovi događaji u župi Međugorje, onda je puno toga bilo protiv. Uz ostalo, komunizam je bio u cvatu. I nije mu se vidio kraj. Ali on je ubrzo došao, jer je Bog djelovao preko svoje Majke Marije. Prisjetimo se sv. pape Ivana Pavla II. Svi su se čudili kada je postao papom. Bio je sav marijanski i uz njezinu pomoć rušio je komunizam. I to se na kraju i dogodilo. Bog je imao naum s njim, on ga je prihvatio te je sada puno toga drukčije. I s nama, sa svakim posebno, Bog ima naum. Moramo ga prihvatiti ako želimo da se

dogode nove stvari. Ne trebamo grčevito pitati koji je to naum. Važno je se samo staviti u Božje ruke i sve će nam se otkriti. Nепrestano nas na to upozorava Kraljica Mira, naša Gospa, koja je takvo svoje ime objavila u ovim krajevima, kako kažu vidioci. Ujedno je to i poziv da širimo mir. Ne samo ovdje, nego po čitavu svijetu. Početi nam

je od obitelji, od zajednice, od mjesta u kojem živimo i nēprestano to činiti.«

Nakon sv. mise u 19.30 u dvorani Ivana Pavla II. odigrana je predstava »Dide, pobiše nam fratre« koju izvodi Franjevački svjetovni red i Frama Široki Brijeg. Dvorana je bila prepuna znatiželjnih gledatelja. ✍

CHICAGO: SV. MISA ZADUŠNICA ZA POBIJENE HERCEGOVAČKE FRANJEVCE I VJERNI PUK

Chicago, 12. veljače 2020. (fra Antonio Musa) – U dupkom punoj kapeli sv. Ante samostana hercegovačkih franjevaca u Chicagu u utorak 11. veljače slavljena je sv. misa zadušnica za pobijene hercegovačke fratre i vjerni puk. Predslavio ju je generalni definator franjevačkoga reda fra Ivan Sesar koji je bio u posjetu braći u Americi. Sumisili su kustos fra Jozo Grbeš, gvardijan fra Nenad Galić i još osmorica braće te naši đakoni na studiju u Chicagu.

U svojoj propovijedi fra Ivan je istaknuo kako je »mučeništvo najdublja oznaka Crkve u našem narodu te su tako i velika većina naših svetaca i blaženika upravo mučenici.« Dodao je da ne pretječemo sud Crkve kojoj se pokoravamo, da u našoj braći prepoznajemo ostvarenje Kristovih blaženstava u punini, na osobit način onoga blaženstva o progonjenima zbog pravednosti.

I dok naš narod u iseljeništvu slavi bl. kardinala Stepinca, koji ujedinjuje sve žrtve naših ljudi, mi hercegovački fratri s ponosom se sjećamo i svoje nevino pobijene

braće za koju molimo da ih Crkva uzdigne na čast oltara. Ovim molitvenim slavljem u središnjoj kući naše Kustodije za Ameriku i Kanadu pridružujemo se braći u Provinciji, puku u domovini te svima onima koji u našim fratrima vide uzor, nadahnuće i primjer za nasljedovanje. ✍

FRA IVAN ŠEVO GOSTOVAO U EMISIJI »RIJEČ I ŽIVOT« NA HRT-U

Zagreb, 14. veljače 2020. (brotnjo.info) – »Na glasu svetosti« tema je novoga izdanja emisije »Riječ i život« na HRT-u u kojoj je gost bio dr. sc. fra Ivan Ševo, član Hercegovačke franjevačke provincije. Emisija se može pronaći na poveznici: https://www.youtube.com/watch?v=vj_rS_ruw6I

Fra Ivan je, između ostaloga, govorio o kardinalu Stepincu, njegovoj povezanosti s Hercegovinom, biskupu Petru Čuli, pobijenim hercegovačkim franjevcima, Vicepostulaturi postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača«... Urednik i voditelj emisije bio je Neno Kužina. ✍

U DRINOVCI MA SPOMEN-MISA ZA POBIJENE

Drinovci, 17. veljače 2020. (P. M.) – U nedjelju 16. veljače u župi Drinovci održana je pučka sv. misa na spomen pobijenim svećenicima, redovnicama i redovnicima u Drugome svjetskome ratu i poraću te vjernom puku Božjem, za pokoj njihovih duša. Sv. misu je, uz suslavlje župnika fra Josipa Mioča, predvodio fra Miljenko Stojić,

vicepostulator postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača«.

Na početku sv. mise pročitana su imena i kratki životopisi pobijenih članova crkvene hijerarhije iz župe Drinovci: sedam franjevaca redovnika – fra Krešimir Pandžić, fra Anđelko Nuić, fra Arkandeo Nuić, fra Žar-

ko Leventić, fra Borislav Pandžić, fra Emil Stipić i fra Radoslav Glavaš ml.; četiri biskupijska svećenika – don Ilija Tomas, don Jerko Nuić, don Andrija Majić ml. i don Ante Buconjić; isusovci – brat laik Ivan Šimić i svršeni sjemeništarač Mate Dedić. Posebno su istaknuta tek djelomična saznanja o načinu njihova stradavanja, mučeničkoj smrti, pronalasku zemnih ostataka i pokopu tek dijela pobijenih.

Fra Miljenko je u svojem obraćanju i u propovijedi istaknuo dosadašnja saznanja i poteškoće u otkrivanju istine. Izrazio je nadu da će navedeni zločini poratnog jugokomunističkog režima, partizana i četnika, nad ovim nevinim žrtvama, koji su pobijeni poglavito zbog vjere i imena Božjeg, prokljati sjemenom mučeništva i obiljem Božje milosti. Nadati je se da će se pronaći još dokumenata i svjedočenja o njihovoj smrti te da će biti dovoljno znakova i djela Božjeg milosrđa po njihovu zazivu da Katolička Crkva i službeno prepozna i proglaši njihovo mučeništvo. Fra Miljenko je u propovijedi na suptilan način povezoao njihovo mučeništvo s nedjeljnim, svetopisamskim čitanjima i Isusovim porukama. Istakao je Drinovce kao svekoliki primjer, oslonac i rasadnik duhovnih zvanja i domoljublja te pozvao sve Drinovčane na poštovanje i ponos glede svojih velikana. Nitko nije bio ravnodušan i, unatoč dosadašnjim saznanjima, svi smo bili zatečeni iznesenim podatcima i činjenicama.

Ako ovdje nabrojenim imenima pridodamo i imena sjemeništarača: u Visokom Ljubu Majića i na Širokom Brijegu Krešimira Nuića, kao i još desetak drugih koji su dio svoga školovanja proveli u sjemeništima Širokog,

Travnika i Visokog, onda je potpuno vidljivo koliko su Drinovci duboko uvezani s domovinom, Kristom i Katoličkom Crkvom. Kad k tomu dodamo još pedesetak godina poratne robije drinovačkih svećenika po komunističkim kazamatima, onda to pokazuje koliko su bili ustrajni u vjeri i spremni na žrtvu. Pravi primjer i putokaz za sva vremena.

Vrijedno je napomenuti da je uz ovu već tradicionalnu sv. misu u Drinovcima, tjedan dana prije, u prepunoj školskoj dvorani, odigrana predstava »Dide, ubiše nam fratre«, širokobriješke glumačke družine sastavljene od trećara i framaša a pod vodstvom fra Dane Karačića.

Fra Miljenku velika hvala za posjet, spomen i sav njegov trud. Od naših mučenika molimo zagovor kod Gospodina. ✍

GOVOR SLOBODNE DALMACIJE O POBIJENIM HERCEGOVAČKIM FRANJEVCIMA

Split, 24. veljače 2020. (Ivana Karačić) – U *Slobodnoj je Dalmaciji* u subotu, 22. veljače, na duplerici izišao članak o radu Vicepostulature postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subraće«. Napisao ga je Ivan Ugrin pod naslovom »Puno je dokaza u prilog širokobriških mučenika«. Fra Miljenko Stojić, vicepostulator, u toj je prigodi, između ostaloga, naglasio kako je Vicepostulatura završila istražni dio postupka mučeništva te se čeka zeleno svjetlo uprave Provincije za slaganje prikupljenih dokumenata s dokazima i njihovo podnošenje mjesnom biskupu. Kad biskup to pregleda i uvjeri se u njihovu ozbiljnost, trebao bi službeno započeti postupak mučeništva na biskupijskoj razini.

Inače je Hercegovačka franjevačka provincija za vrijeme, pred kraj i nakon završetka Drugoga svjetskog rata gotovo prepolovljena. Ubijen joj je provincijal fra Leo Petrović i 65 subraće fratara. Najteže je prošao samostan na

Širokom Brijegu. Samo u jednom danu, 7. veljače 1945., jugokomunisti su ubili 12 fratara. Fra Andrija Nikić u svojoj knjizi *Patnje hercegovačkih franjevaca 1945. – 1990.* piše sljedeće: »Drugi svjetski rat (1941. – 1945.) i poraće umalo da nisu uništili Hercegovačku franjevačku provinciju Uznesenja Blažene Djevice Marije. Komunisti su ubili 66 hercegovačkih franjevaca, a mnogo ih je, spašavajući goli život, pobjeglo u tuđinu. Nakon rata je 91 naš franjevac osuđen na 348 godina i 28 dana tamnice, a u sotonskim komunističkim mučilištima odležali su 225 godina, 4 mjeseca i 16 dana. Nakon rata u Hercegovini nije ostala trećina predratnih franjevaca.«

»Da u posljednje vrijeme ovoliko govorimo o znakovima mučeništva među našim pobijenima, zaslužan je sv. papa Ivan Pavao II. Na pragu trećega tisućljeća pozvao je sve narode da popišu svoje vjerne svjedoke ili mučenike, da o njima govore i da ih nasljeđuju. Teško možemo oče-

kivati da se zločinci i njihovi sljedbenici pokaju, ali moraju ostati u manjini. Za ove naše krajeve ubijene su dvije istaknute ličnosti: provincijal fra Leo Petrović i mostarski biskup don Petar Čule. Potonji je zaslužan da je stradanje hercegovačkih franjevaca i hercegovačkog puka ušlo u ono glasovito *Pastirsko pismo* iz rujna 1945. Biskupi Crkve u Hrvata tada su jasno i glasno rekli što se događa, da je

na djelu klasično mučeništvo. Naravno da tadašnji jugo-komunistički režim nije ostao dužan. Najprije su počela opravdavanja i teške optužbe, a onda uhićivanja. Biskup Čule kasnije svjedoči da je jedna od prvih stvari koja ga je odvela u tamnicu bila njegovo svjedočenje da franjevci na Širokom Brijegu nisu pucali i polijevali jugokomuniste vrelin uljem.« ✍

IZ PRIOPĆENJA S XXII. REDOVITOGA GODIŠNJEGA ZAJEDNIČKOGA ZASJEDANJA BK BiH I HBK

Banja Luka, 3. ožujka 2020. (Ivana Karačić / ika.hkm.hr) – U prostorijama Biskupskoga ordinarijata u Banjoj Luci 2. ožujka održano je XXII. redovito godišnje zajedničko zasjedanje Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine (BK BiH) i Hrvatske biskupske konferencije (HBK).

Na jednodnevnom zasjedanju, kojem su predsjedali predsjednik BK BiH vrhbosanski nadbiskup i metropolit kardinal Vinko Puljić i predsjednik HBK zadarski nadbiskup Želimir Puljić, sudjelovali su svi članovi BK BiH, kao i apostolski vizitator za župu Međugorje te svi članovi HBK, osim nadbiskupā iz Đakova i Rijeke koji su se ispričali. Na dijelu zasjedanja sudjelovao je i apostolski nuncij u BiH nadbiskup Luigi Pezzuto. On je pohvalio odnose zajedništva između dviju biskupskih konferencija kao i konkretnu suradnju koja proizlazi iz zajedništva ističući pritom da se na taj način osigurava

život i rast sestrijskih Crkava, posebno kad se moraju suočiti sa zajedničkim poteškoćama da bi izgradili kraljevstvo Božje.

Tijekom zasjedanja izneseno je i izvješće o djelatnosti Komisije HBK i BK BiH za hrvatski martirologij. Izražena je zahvalnost biskupijskim povjerenicima na ozemlju obiju biskupskih konferencija za skupljanje i provjeru podataka o pobijenim katolicima, žrtvama totalitarističkih sustava i politika. Ponovno je istaknuta potreba što detaljnijeg prikupljanja podataka o mogućim žrtvama ubijenima iz mržnje prema vjeri (*in odium fidei*) za koje postoji mogućnost uzdizanja na čast oltara. S radošću je utvrđeno da su posljednjih godina iz nekoliko biskupija i redovničkih zajednica Crkve u Hrvata poslani svećenici, redovnici i redovnice u Rim na tečaj za postulatore kako bi mogli voditi postupke za proglašenje blaženima i svetima. ✍

DOKAZANO JE DA SU POBIJENI ŠIROKOBRIJEŠKI FRANJEVCI BILI POTPUNO NEDUŽNI

Široki Brijeg, 27. ožujka 2020. (Lucijana Kožul) – Hrvoje Mandić prvi je doktorirao na temu »Hercegovačka franjevačka provincija u Drugom svjetskom ratu i poraću«. Dogodilo se to na Fakultetu hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu s najvišom ocjenom. Mentor je bio dr. sc. Mario Jareb, a povjerenstvo za obranu doktorata predstavljali su prof. dr. sc. Josip Jurčević, doc. dr. sc. Vlatka Vukelić i dr. sc. Zlatko Hasanbegović. Hrvoje Mandić rođen je 1987. u Mostaru, a osnovnu školu i Gimnaziju fra Dominika Mandića završio je na Širokom Brijegu.

U razgovoru za Hrvatski tjednik rekao je zbog čega je upravo

ovu temu izabrao za doktorski rad: »Razlog tomu leži u činjenici da je ta tematika bila svjesno prešućivana u komunističkoj Jugoslaviji zbog počinjenih zločina nad hercegovačkim franjevcima. Danas je znatno olakšan pristup arhivskim i drugim izvorima te je ova tematika ponovno aktualizirana.«

Na pitanje tko je na terenu provodio odluke, odnosno vodio operacije i činio zločine nad franjevcima te postoje li o tomu pisani dokumenti, odgovorio je sljedeće: »Pretpostavlja se kako su naredbe za ubojstva hercegovačkih franjevaca u samostanu u Širokom Brijegu i mjesnoga pučanstva bile usmene zapovijedi par-

tizanskoga Vrhovnog štaba upućene Ozni. Postoji iznimka, a to je slučaj ubojstva fra Valentina Zovke i fra Andrije Topića u Kočerinu u svibnju 1945., da je sve organizirao časnik Ozne Danilo Pecelj. Ovakva pretpo-

stavka dijelom je odgovor na upit zašto toliko desetljeća nakon ubojstva hercegovačkih franjevaca nemamo dokumente prema kojima bi se otkrilo tko su sve bili ostali izvršitelji pokolja hercegovačkih franjevaca u samostanu na Širokom Brijegu, Izbičnu, Bleiburgu, Križnom putu te ostalim mjestima. Ostaju nam samo iskazi bivših pripadnika NOVJ-a očevidaca pokolja, kao i brojni ratni dokumenti na temelju kojih možemo rekonstruirati operativno kretanje postrojbi uključenih u napade i u zauzeće franjevačkog samostana. Shodno tomu možemo utvrditi na kojem su se operativnom pravcu postrojbi NOVJ-a dogodila ubojstva političkih neistomišljenika.«

U razgovoru je iznio i svoje razmišljanje o tome hoće li hercegovački franjevački mučenici jednog dana postati blaženici.

»Smatram da su hercegovački franjevci ubijeni nedužni, a pitanje postupka mučeništva prepustio bih Katoličkoj Crkvi. Mogu samo reći da su mi mnogi pobijeni franjevci uzor, a poglavito mislim na provincijala fra Lea Petrovića koji je živio po franjevačkom geslu "Mir i dobro". Dolikuje da fra Leo Petrović dobije spomenik i Trg u gradu Mostaru s natpisom: "Prijatelj, zaštitnik, mirotvorac i graditelj istinskih mostova prema potlačenima i prognjenima grada Mostara.«

OBILJEŽEN BLAGDAN SV. JOSIPA RADNIKA NA GROBLJU MIRA

Bile, 2. svibnja 2020. (Anita Martinac / grobljemi-ra.info) – U crkvi sv. Josipa Radnika na Groblju mira na Bilima, župa Goranci, tradicionalno je 1. svibnja na blagdan sv. Josipa Radnika služena sv. misa zadušnica. Ovaj je put to bilo s puno manjim brojem vjernika zbog propisanih mjera glede trenutačne pošasti izazvane koronavirusom.

Sv. misu zadušnicu za žrtve ratova, buna i zločina predvodio je fra Miljenko Stojić dok je sumisio don Ljubo Planinić. Nazočili su joj predstavnici Udruge Mir international, Odjela za Drugi svjetski rat HNS-a BiH, predstavnici općinskih povjerenstava za uređivanje i održavanje grobišta iz Drugoga svjetskoga rata i poraća te Središta HSK za istraživanje posljedica totalitarizama u BiH.

Podsjetimo se da je crkvu sv. Josipa Radnika 2016. blagoslovio biskup Mostarsko-duvanjski i trebinjsko-mrkanski msgr. Ratko Perić na Europski dan sjećanja na žrtve totalitarnih režima. Izgrađena je u starohrvatskom stilu kojim oplemenjuje okoliš.

U svojoj propovijedi fra Miljenko Stojić, vicepostulator postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subraće«, dojmljivo je govorio i o prošlosti i o budućnosti s naglaskom na potreban rad kojem nam je uzor sv. Josip. Iz njegova govora izdvajamo sljedeće: »Prije sedam godina ovo je mjesto bilo obična planinska zaravan. Tada smo se uz Božju pomoć okupili i udahnuli mu novu dušu, dušu naše pobijene braće i sestara. Podnijeli su mučeništvo da bismo mi danas bili slobodni. Imamo tu čast da nam se pružila prilika odužiti im se, sačuvati im spomen i širiti ga među mlađe naraštaje. Zacijelo nam sve to odobrava sv. Josip čiji blagdan danas slavimo. Ne činimo to na površan način kao raznorazni totalitaristi, nego s vjerom u srcu i na usnama. Uz nju svjedočimo i svoju slogu te rad za dobrobit čitavoga hrvatskoga naroda. Zbog svega

toga očistimo svoja srca i svoj um. Pred Boga se samo tako može stupiti te iz njegove ruke onda primiti darove koje je za nas predvidio. U današnjem prvom čitanju iz Knjige Postanka čuli smo što Bog misli o čovjeku i o radu. Nije bio zamislio da to bude uz znoj i muku, ali prvi je čovjek pogriješio i otada se nevolja uselila u naš život. Da bismo došli do dobra, do ljepote, trebamo podnijeti žegu dana. Tko to uspije, bit će nagrađen. Iskusili smo svi to u svome svakodnevnom životu. Bilo nam je teško putovati do nekog odredišta, ali kad smo to postigli, radost se uselila u naše srce. Zaboravili smo sve poteškoće i uživali u onome što smo stvorili. I mi trebamo biti ponosni zbog ovoga djela ovdje. Nismo na početku imali ništa osim dobre zamisli, odnosno osim Boga na svojoj strani. Međutim, vjerovali smo da se to može postići. I postiglo se. Poput grada na gori niknulo je ovo spomen područje, ovo mjesto molitve i sjećanja. Nismo ga, istina, još oblikovali onako kako mislimo i kako treba. Nije ni čudo. Puno je posla u svemu ovome. Ali ne odustajemo. Zavrnuili smo rukave i hrabro idemo naprijed. Bog će blagosloviti naš rad. Kaže nam to jasno današnji psalam. Bog je uvijek uz onoga tko radi, uz onoga tko želi stajati na strani dobra. Takvoga nikakve protivne sile ne mogu uništiti, one samo svojim zlim djelovanjem ističu njegovu ljepotu i snagu. Bilo je tako i s mnogim pobijenima zbog kojih smo se ovdje okupili. Mislili su da su završili s njima kada su im oduzeli život. A zapravo oni su im život samo produžili. Pretvorili su ih u mučenike čija slava ne prolazi do kraja svijeta.«

Ovime je otvorena sezona događanja na Groblju mira. Naravno, i nadalje se treba pridržavati svih odredaba glede ove pošasti zvane koronavirus, ali to zadužene za Groblje mira ne će spriječiti dati sve od sebe kako bi se na dostojan način čuvali žrtva i mučeništvo naše pobijene braće i sestara.

PUSTIMO MRTVE DA POČIVAJU U MIRU BOŽJEM, A MI GRADIMO DEMOKRACIJU I MIR

Široki Brijeg, 12. svibnja 2020. (Vicepostulatura) – U Drugome svjetskome ratu i poraću partizani i jugokomunisti ubili su više od 500 pripadnika crkvene hijerarhije. Među njima i 66 hercegovačkih franjevac. Ubojstva civila, među kojima žena i djece, te vojnika, na žalost, još su uvijek brojčano prilično nepoznata. Prema mišljenju ozbiljnih povjesničara riječ je o stotinama tisuća. Samo iz Hercegovine ubijeno ih je oko 20.000 ili svaki deseti žitelj.

Nije stoga čudno da Katolička Crkva i hrvatski puk neprestano moli za njih. U srži je to katoličke vjere. Bog na nebu suditi će njihova djela, a ljudi na zemlji ocjenjivat će njihovu pripadnost ovoj ili onoj ideologiji. To je jednostavno civilizacijski doseg. Zbog toga u jednoj Rusiji ili Poljskoj, kao i u drugim zemljama, danas imamo vojna groblja palih njemačkih vojnika. Potpuno su legalna, održavana, ljudi ih posjećuju i nitko se zbog svega toga ne buni. A totalitarna jugokomunistička vlast je, prisjetimo se, 1946. preko Vicka Krstulovića, po uredbi Aleksandra Rankovića, preoral groblja svih onih koji su pali na suprotnoj strani. K tomu zabranila je o takvima uopće i govoriti, kamoli sastaviti njihov popis. Nametnuli su svoju istinu i svatko ju je morao prihvatiti. Međutim, takve istine osudio je demokratski svijet. Pročitajmo samo što kaže rezolucija Europskoga parlamenta od 19. rujna 2019. Potpuno je jasno komunizam stavljen uz bok nacionalsocijalizma i fašizma te rečeno što treba učiniti da se

poništi njihova ostavština.

U duhu Katoličke Crkve i u duhu demokratskih dostignuća Vicepostulatura postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subraće«, na čelu s fra Miljenkom Stojićem, godinama traga za istinom o 66 pobijenih hercegovačkih franjevaca. Totalitarni jugokomunistički sustav, a njegovi nasljednici i danas, šire o njima razne laži. Međutim, umjesto njihovih nekih loših djela, do danas smo pronašli samo to da su u tim nesretnim vremenima bili na visini svoga zadatka. Uzmimo samo za primjer fra Lea Petrovića. Možemo ga nazvati Stepincem na hercegovačkome području. Pomagao je i štitio sve one koji su bili u potrebi. Ali su ga ipak ubili kad su nas »oslobodili«. Ako netko može činjenično dokazati nešto suprotno, bit ćemo mu zahvalni jer nas zanima samo istina.

Imajući sve ovo na pameti, pozivamo sve one koji ovih dana totalitarnom sviješću, iz raznih ishodišta, nasrću na sv. misu zadušnicu u sarajevskoj katedrali za žrtve Križnoga puta i druge žrtve iz tih vremena te na samoga kardinala Vinka Puljića kao predvoditelja misnoga slavlja, da s time prestanu. Budite dio demokratskog svijeta, a ne dio totalitarne svijesti i totalitarnih poredaka kakve nalazimo u Sj. Koreji, Kini, Novom svjetskom poretku... Samo će nas istina osloboditi i pomoći nam živjeti u miru sa svima, bez obzira na vjeru, rasu, spol. A sv. misa i molitva općenito uvijek je bila i bit će put prema toj istini. ✍

MORAMO ISTRAŽITI SVU POVIJEST I NA ISTINI GRADITI ŽIVOT

Široki Brijeg, 15. svibnja 2020. (kamenjar.com) – Fra Miljenko Stojić u potkastu Bura govorio je o napadima na kardinala Vinka Puljića i Katoličku Crkvu zbog održavanja sv. mise za žrtve Bleiburga i Križnoga puta. Zašto se Crkvu i kardinala napada? Zbog čega je Bleiburg

čak i danas tabu tema? Tko je sve stradao na Bleiburgu i tko je počinio zločine? Kako se suočiti s prošlošću i kako zakoračiti u sretniju, zajedničku budućnost? Videoprilog moguće je pogledati na adresi: www.youtube.com/watch?v=HnOwg0uZCHA. ✍

GROBLJE MIRA NA BILIMA: ODRŽANA SV. MISA ZADUŠNICA ZA ŽRTVE BLEIBURGA I KRIŽNOGA PUTA

Mostar, 16. svibnja 2020. (Anita Martinac / grobljemira.info) – Blajburška tragedija zauvijek će ostati najveća rana u povijesti hrvatskoga naroda. U spomen na sve nevine žrtve koje su partizanske horde mučki ubile tijekom svibnja 1945., kao i mjesecima i godinama nakon toga, sv. misom zadušnicom na Groblju mira na Bilima,

župa Goranci, koje je i samo mjesto stradanja, sjetili smo se svih nevinih blajburških žrtava i drugih žrtava diljem svih križnih putova kojima su ih partizanske postrojbe sprovele do stratišta i logora. Preživjeli svjedoče o tome, ali i brojni pokajnici. Svjedoče kosti i brojni znanstveni i književni radovi. Samo niječu i poriču zaslijepljeni na-

sljednici jugokomunizma.

Zvjerska ubojstva bez procesa suđenja, bez poštivanja svake konvencije i ljudskih prava pred licem svijeta mogli su samo počiniti bezbožnici i totalitaristi koji, na žalost, i danas pokušavaju krojiti državu po svojim mjerilima. Naše dostojanstvo i molitva, čuvanje istine, upaljena svijeća i položen cvijet oružje je kojim ćemo braniti povijest i budućnost naroda i države.

Bez ustručavanja treba glasno reći da je na koncu Drugoga svjetskoga rata počinjen jedan od najvećih zločina u povijesti čovječanstva u kojem je stradalo stotine tisuća hrvatskih vojnika svih narodnosti te njihovih obitelji i drugih civila, koje su u povlačenju zbog straha pred zločinima udruženih partizanskih postrojbi i četničkih postrojbi, bile u istim kolonama. Bio je to zločin nesagledivih razmjera, o čemu svjedoče više od 1.700 registriranih stratišta, grobišta, jama, bunkera, tenkovskih rovova preko Teznog, Kočevskoga roga, Hude jame, Maceljske šume pa i ovdje u Hercegovini: u vojarni Sjeverni logor, na vododerini na Radimlji kod Stoca, u zapaljenim stogovima sijena u Pribilovcima, u rovu pred crkvom u Čapljini, na kanjonu Bišina kod Nevesinja i još brojnih mjesta u kojima još uvijek nedostojanstveno leže kosti naših najmilijih. Posipali su ih sumporom i palili, bacali u jame, bunare i rijeke, ali mučenička krv i polomljene kosti, djevojačke pletenice i probušene lubanje govore o istini koju uporno totalitarni komunistički režim i njegova zaostavština žele sakriti misleći da će tako njihove i ruke njihovih očeva ostati čiste.

»Na trenutak se izdvojimo iz surove medijske stvarnosti, grozote, hajke i mržnje iskazane proteklih dana na živuće i pokojne, poginule, nestale, ubijene i stradale, a s njima i na pripadnike svih drugih naroda koji su bili sudionici Križnoga puta«, rekao je don Ljubo Planinić koji je predvodio sv. misu zadušnicu. Naglasio je kako »danas ne ćemo govoriti onima koji ne znaju i ne žele naučiti što se dogodilo 15. svibnja 1945. Svi bi trebali poći na povijesnu edukaciju... Danas ne govorimo onima koji preko portala, novina, medija dižu hajku protiv Hrvata i katolika u BiH... Danas ne govorimo dvojici slučajnih članova predsjedništva BiH od kojih je nered i počeo. Bilo bi im dobro da pođu u školu kulture i obrazovanja, a ne fundamentalizma i ekstremizma... Ne ću im govoriti, jer ne će razumjeti, ne ću ništa govoriti onima koji su kratka pogleda i kratke pameti, a umislili si da vide preko Trebevića i Igmana, ne ću govoriti ništa onima koji su ogrezli u neistini... Danas ću govoriti onima koje su u životu lomile patnje i nezgode, onima koji se hrvu s brigama i nevoljama. Govorit ću onima koje je život vodio križnim putem, pa su doživjeli i proživjeli na stotine životnih Velikih petaka. Jučerašnju i današnju obljetnicu Križnog puta hrvatskog naroda razumjet će svi oni koji trpe nepravdu. Današnju obljetnicu razumjet će svi ro-

ditelji koji rađaju i odgajaju svoju djecu, a vječno strepetko će ih pozvati u neki suludi rat. Današnju obljetnicu razumjet će svi oni kojima je život blagoslovljen, svet, miran spokojan. Braćo i sestre. Ne mogu dignuti brige, ni odstraniti terete koje vam je život nametnuo na pleća. Ne mogu ukloniti sve nevolje s kojima se susrećete. Ali mogu vam reći Isusove riječi koje su u stanju i brige umanjiti, i rane zaliječiti, i otrti suze, i razveseliti srca, i dati snagu. "O, svi vi koji ste izmoredni i opterećeni dođite k meni i ja ću vas odmoriti" (Mt 11, 28). I ostaje na kraju pitanje: Kako iskazati poštovanje prema poginulim braniteljima i civilima, ne samo u Drugom svjetskom ratu i na Križnom putu, nego svim stradalima u tursko-osmanlijskoj višestoljetnoj diktaturi, Prvom svjetskom ratu, poraću Drugog svjetskog rata, poginulim i stradalim braniteljima Obrambeno-domovinskog rata? Evo kako: sv. misom u svakoj crkvi i oltarištu, gdje se sakupljaju i mole Hrvati katolici, pa tako i u sarajevskoj katedrali, u Zagrebu na Mirogoju, na blajburškome polju, ovdje na Bilima, na Radimlji i u svakoj župnoj crkvi u BiH i Hrvatskoj.«

Uz don Ljubo Planinića, koji je predvodio sv. misno slavlje, sumisio je i fra Miljenko Stojić u ulozi domaćina kao povjerenik Komisije HBK i BK BiH za hrvatski žrtvoslov u hercegovačkim biskupijama. Sumisila je i nekolicina svećenika Hercegovačke franjevačke provincije koji se ovom prigodom prisjećaju i svih mučkih ubijenih svećenika tijekom i na koncu Drugoga svjetskoga rata. Organizatori dostojanstvene komemoracije su Odjel za Drugi svjetski rat i poraće HNS-a, Udruga Mir International i Središte HSK za istraživanje posljedica totalitarizama u BiH.

Nakon sv. mise zadušnice članovi Odjela HNS-a za Drugi svjetski rat i poraće te članovi udruge Blajburški vod položili su vijenac zajedno s predstavnicima Povjerenstava za popis žrtava i upalili svijeće uz spomen križeve na Groblju mira na Bilima. Učinili su to i ispred spomenika poginulim hrvatskim braniteljima pred Hrvatskim domom hercega Stjepana Kosače. ✍

BISKUP GORSKI U MACLJU: NEPRAVDA NIJE ISPRAVLJENA, ONA SE OBNAVLJA I RASTE

Macelj, 7. lipnja 2020. (IKA) – Zagrebački pomoćni biskup Mijo Gorski večeras je u Maclju predvodio sv. misno slavlje u povodu 75. obljetnice maceljskih žrtava. Na misi su sumisili sisački biskup Vlado Košić, umirovljeni varaždinski biskup Josip Mrzljak, provincijal Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda fra Ilija Vrdo ljak i drugi svećenici, među kojima je bio i fra Miljenko Stojić, vicepostulator postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrače«.

U propovijedi je biskup Gorski istaknuo da iako je Drugi svjetski rat završio prije 75 godina, nepravda još nije ispravljena. »S tugom u srcu moramo ustanoviti da nepravda ne samo da nije ispravljena, nego se ona, na žalost, obnavlja i raste. No, u nama ne smije biti nepravde, u nama ne smije biti zla. Nemojmo dopustiti zlu da zahvati srca i savjesti, jer to uništava svaki život«, poručio je biskup Gorski. U tom ratu, moramo toga biti svjesni, nije bilo strane koja nije počinila zločin, ali kako povijest pišu pobjednici koji često po uhodanu modelu dio svojih zločina pripisuju poraženima, mi smo još uvijek bez mnogih odgovora i stoga zarobljenici prošlosti, rekao je mons. Gorski. »Ne postoji politička volja da se stvari razjasne. U 30 godina postojanja slobodne hrvatske države smjenjivale su se vlade i nijedna nije razjasnila temeljno pitanje ozdravljenja duha i pomirenja hrvatskoga naroda koji je zatrovan lažima«, ocijenio je biskup. Istaknuo je da bi sve već odavno bilo riješeno kad od podijeljenoga naroda mnogi ne bi imali koristi. Biskup je kazao i kako hrvatski narod više nije podijeljen samo na lijeve i desne,

već da je u potpunom rasulu ideja i vrijednota. Vjernike je pozvao da se zajedno s njime pomole za ponovnu duhovnu preobrazbu hrvatskog naroda, za pomirenje i novi zanos u izgradnji pravednijeg društva i domovine u kojoj će se svi osjećati jednako vrijedni i prihvaćeni. »Kako bi procvala naša domovina kada bi ljudi bili okupljeni oko zajedničkog dobra, svaki sa svojim razlikama i mišljenjima koje su bogatstvo, a ne oštrica razdora«, zaključio je biskup Gorski.

Uoči sv. mise zadušnice izaslanstva državnih institucija položila su vijence i zapalila svijeće. U ime Hrvatskoga sabora vijenac je položio Dražen Srpak, gradonačelnik Muruskog Središća, u ime Vlade RH državni tajnik u Ministarstvu obrane general Zdravko Jakop, a u ime Ministarstva branitelja pomoćnik ministra Stjepan Sučić. Iako je bio najavljen, u Macelj nije došao ministar vanjskih poslova Gordan Grlić Radman.

Macelj je najveće stratište nakon Drugoga svjetskoga rata na području Republike Hrvatske. Nakon genocida počinjena 1945. maceljska je šuma proglašena Titovim lovištem u koju je bio zabranjen ulaz. Šutnja o maceljskim žrtvama prestaje utemeljenjem samostalne hrvatske države 1990. Zagrebački nadbiskup kardinal Franjo Kuharić na stratištu Lepa Bukva 9. lipnja 1991. prvi je put služio sv. misu zadušnicu za sve žrtve Križnoga puta i javno progovorio o tim zločinima.

Nakon toga u lipnju 1992. Državna komisija Hrvatskog sabora počinje istraživanja. Ukupno su na području Maclja istražene 23 jame i pronađeni zemni ostatci 1.163 osobe. Oko 130 jama ostalo je neistraženo, a smatra se da je na Macelju oko 13.000 žrtava. U Maclju su i ostatci 21 svećenika, franjevca i bogoslova, ubijenih u noći 4./5. lipnja 1945.

Zahvaljujući zalaganju članova Udruge Macelj 1945., a posebno fra Drage Brgleza, tadašnjega župnika u Đurmancu, i pokojnoga predsjednika Udruge Macelj 1945. Stjepana Brajdića, preživjeloga sudionika Križnoga puta, u spomen grobnicu u Maclju položene su kosti 1.163 pogubljene osobe. Bilo je to 22. listopada 2005., a svećani pokop predvodio je kardinal Josip Bozanić. ✍

ČITLUK: POVJERENSTVO ZA OBILJEŽAVANJE I UREĐIVANJE GROBIŠTA ODRŽALO KONSTITUIRAJUĆU SJEDNICU

Čitluk, 25. lipnja 2020. (Ivana Karačić / brotnjo.info) Konstituirajuća sjednica trećega saziva Povjerenstva za obilježavanje i uređivanje grobišta iz Drugoga svjetskoga rata i poraća na području općine Čitluk održana je 23. lipnja u maloj dvorani Kulturno-informativnog centra. Odlukom usvojenom na 36. sjednici Općinskog vijeća

Čitluk za članove Povjerenstva imenovani su Slaven Markota, fra Miljenko Stojić, Ivica Šarac, Žarko Dugandžić, fra Miro Šego, Ivan Sivrić, Mate Miletić, Andrija Stojić i Ivan Stojić. Za predsjednika Povjerenstva izabran je ponovno Slaven Markota, za dopredsjednika Andrija Stojić, za tajnika Ivan Stojić, također obojica ponovno. ✍

Dekret pape Urbana VIII.

U skladu s dekretom pape Urbana VIII. i uredbom II. vat. sabora izjavljujemo da ne želimo preteći sud Crkve kome se potpuno podvrgavamo. Riječi »mučenik«, »mučeništvo«, »čudesa« i slično imaju u ovom glasilu samo vrijednost ljudskog svjedočenja.

STOPAMA POBIJENIH

glasilo Vicepostulature postupka mučeništva
»Fra Leo Petrović i 65 subraće«, XIII., 2 (25),
Široki Brijeg, 2020., srpanj – prosinac, 2020.

Glavni i odgovorni urednik:
fra Miljenko Stojić, vicepostulator

Lektura i korektura:
Zdenka Leženić

Adresa:
Kard. Stepičca 14, 88220 Široki Brijeg
Avenija G. Šuška 2, 10040 Zagreb

Veza:
tel.: +387 39 700-325
faks: +387 39 702-936
e-pošta: mostar@pobijeni.info
internet: www.pobijeni.info

Grafički prijelom i tisak:
FRAM-ZIRAL, Mostar

Glasilo izlazi polugodišnje:
siječanj i srpanj

Stare brojeve, osim ovoga posljednjeg, možete u pdf obliku preuzeti sa stranica portala pobijeni.info u poglavlju Izdavaštvo.

Cijena pojedinog primjerka:
3 KM; 12 KN; 3,75 EUR; 4,25 CHF;
6,50 USD; 6,50 CAD

Godišnja pretplata (s poštarinom):
BiH 7,5 KM; RH 33 KN; EU 7,5 EUR;
CH 8,50 CHF; SAD 13 USD; Canada 13 CAD

Slanje pretplate, dobrovoljnih priloga...:

a) poštanskom uputnicom
b) UniCredit Bank d.d. Mostar;
Korisnik: Hercegovačka franjevačka
provincija;

Svrha: prilog Vicepostulaturi
žiro-račun: 3381602276649744
devizni račun:
IBAN: BA393381604876650839
SWIFT: UNCRBA22

ISSN: 1840-3808

RIJEČ UREDNIKA

fra Miljenko Stojić

Dragi čitatelji!

Sa zahvalnošću Bogu dospjeli smo do 25. broja ovoga našega glasila. I puno i malo. Nastaviti nam je nesmanjenim žalom tražiti istinu o ubijenim hercegovačkim franjevcima, ali i istinu o pobijenom vjernom puku Božjem. Bili su zajedno u miru, bili su zajedno u tim nesretnim vremenima, pa kako da ih sada dijelimo!?

Gledajući s ove točke, ponovimo da nije važno koliko će ovaj postupak mučeništva zapravo trajati. Važno je otkriti istinu o svim tim događajima. Ona čak može biti i protiv pobijenih hercegovačkih franjevaca. U stvari, bit ćemo zahvalni ako netko uspije činjenično dokazati da netko od njih nije dostojan mučeničke palme, odnosno časti oltara. Do sada to nismo otkrili. Otkrili smo samo da su nevini, da su ubijani iz mržnje prema vjeri i da su kršćanski primili te posljednje trenutke svoga ovozemaljskoga života. Pred Bogom i ljudima zadaća nam je istražiti i ne zanijekati sve ono što im ide u prilog i sve ono što im ne ide u prilog. Dosađajne jugokomunističko pisanje o njima samo je teška kleveta bez ikakva dokaza.

Nešto slično očekuje se i na društvenome polju. Iz ideoloških razloga jugokomunisti su nemilosrdno »čistili«, kako to oni vole reći, područje na koje bi došli. Na koga je god pala sjenka da bi im mogao smetati, ostajao bi bez glave. Dokaza o tome svakim je danom sve više i više. To ne mogu zaustaviti ni neki naši odnarođeni političari i povjesničari. Ovi potonji nedavno su potpisali neku deklaraciju

o reviziji povijesti, kao što su neki drugi prije koju godinu potpisali deklaraciju o navodno zajedničkome jeziku Hrvata, Srba, Bošnjaka i Crnogoraca. Namjerno su zaboravili da je revizija povijesti u temelju historiografije. A ima među tim potpisnicima onih koji se kite naslovom »profesor povijesti«. Nije žalosno, nego prežalosno.

One države u kojima je zaživjela demokracija nakon komunističke vladavine, davno su takvima stale u kraj. Lustrirale su ih. Išlo je to obično trima smjerovima: sudskim, administrativnim i obrazovnim. Kod nas se tek počelo s ovim posljednjim, a i njega spomenuti i slični žele onemogućiti. Administrativni vid ili sklanjanje s važnih mjesta onih koji su se kompromitirali u prošleme sustavu, kao i sudski pri kojem bi određene trebalo suditi za počinjena zlodjela, kod nas će biti teško provesti. Kao društvo ponovno smo zapali u kaljužu njihove istine. Zbog toga nazadujemo i klizimo prema dnu razvijenih zemalja, iseljavamo se, manje se radamo... Međutim, ne treba se pređavati. Tražimo istinu, gradimo svoju domovinu unatoč svemu.

U ovome duhu nastavljamo dalje. Vjerujemo da će Bog biti uz nas. A vama zahvaljujemo na svoj potpori u vidu molitve, svjedočenja, dokumenata, novčanih priloga... Neka tako i ostane. Vodili nas sve zajedno uvijek samo Božji

mir i dobro!

IZ SADRŽAJA

Iz ljetopisa	4	Nagradni natječaj	38
Stratišta	21	Podsjetnik	42
Pobijeni	27	Povijesne okolnosti	47
Glas o mučeništvu	29	Suočavanje s prošlošću	49
Odjek u puku	34	Razgovor	50